

Färre föreläsningar - mer enskild lärartid

SVENSKA DAGBLADET 8 augusti 2011 kl 13:03 BRÄNNPUNKT

För att det ska vara möjligt att höja kunskaps- och färdighetskraven på våra grundutbildningar måste vi bli bättre på att kommunicera vilka grundläggande kunskaper och färdigheter som vi förväntar oss att studenterna har när de lämnar gymnasiet. Det skriver Maths Isacson och Christopher Lagerqvist, Uppsala Universitet, i debatten om kvaliteten på landets högskoleutbildningar.



För det första måste rollen mellan läraren och studenten vara mycket tydlig. Läraren och studenten måste veta exakt vad de kan förvänta sig av varandra.

Debatten om den högre utbildningens kvalitet har blossat upp på nytt (se t ex SvD 22/7). Studenter runtom i landet tycks vilja ha en högre kvalitet på sin utbildning. Uppsala universitet har under de senaste fem åren bedrivit forskning och utbildning i samarbete med University of Oxford. En av de viktigaste landvinningarna inom det pedagogiska området har varit att utveckla och testa en metod som väsentligt höjer utbildningarnas kvalitet, utan att det kostar mer pengar - ett fokus som torde intressera landets studenter, de politiska partierna, statsmakten och näringslivet.

I vår forskning har vi valt att studera resurseffektiviteten med befintliga medel, främst i undervisningen av master- och forskarstudenter. Det innebär att vi i huvudsak har valt att studera på vilket sätt vi kan höja kvaliteten genom att förändra våra arbetsformer. Det har varit viktigt att renodla den högre utbildningens framgångsfaktorer. Därmed har frågor som berör vad vi kan göra om vi får ännu mer pengar prioriterats bort.

Resultaten visar att det är nödvändigt att skapa miljöer som i alla avseenden inriktas på att främja studentens lärande och forskarens forskning. För det första måste rollen mellan läraren och studenten vara mycket tydlig. Läraren och studenten måste veta exakt vad de kan förvänta sig av varandra.

För det andra inriktas undervisningen på att diskutera och jämföra kurslitteraturens olika perspektiv. Läraren ger personlig feedback till varje student, vilket i sin tur ökar studentens motivation och möjligheter till lärande. Samtidigt tvingas läraren att överge metoden, att genom föreläsningar tala om vad som står i böckerna. Detta måste studenten ta ansvar för. Föreläsningarnas antal reduceras, vilket spar pengar som istället kan användas för en intensiv lärar-studentundervisning.

För det tredje ställer läraren tydliga och rimliga krav. Studenten tillåts med andra ord ta ett större ansvar för sina egna studier. Många studenter arbetar i dag redan hårt, men stora studentgrupper - inte minst inom humaniora och samhällsvetenskap - lägger, enligt egna utsagor, enbart ned omkring 20 timmar i veckan på sina studier. Det är alldeles för lite. Heltidsstudier ska naturligtvis bedrivas på heltid.

En central del i den höjda kravbildens består av att litteraturlistorna utökas, från cirka 300 sidor till minst 1000 sidor i veckan (i Oxford läses ungefär 4500 sidor i veckan), och att en tätare dialog mellan läraren och studenten etableras. I början av utbildningen förklarar läraren hur studenten ska kunna läsa stora litteraturmängder med bibehållen analytisk skärpa. Denna färdighet efterfrågas inte bara inom akademien, utan är lika användbar på arbetsmarknaden i stort. Detta framgick inte minst då vi lät SACO kommentera våra resultat.

För det fjärde genomsyras varje undervisningsmoment av ett analytiskt tänkande, vilket i och för sig delvis redan sker men som kan förstärkas. Då vi inte har råd med alltför många möten med studenten är det särskilt viktigt att varje undervisningsminut används optimalt. Läraren låter exempelvis analytiska frågor vara vägledande under sina föreläsningar och läraren ställer uteslutande analytiska instuderingsfrågor till studenterna, som på så vis ges en tydlig vägledning vad gäller att urskilja väsentligheter.

För det femte examineras studenterna uteslutande med hjälp av analytiska frågor. Orsaken till detta upplägg är enkel: Vi vet att examinationsfrågornas utseende påverkar studenternas läsning av litteraturen och deras sätt att lära sig. Vi tillåter således inte att en enda fråga syftar till att studenten ska komma ihåg och återge så mycket information som möjligt. Istället ställer vi krav på att studenten ska kunna jämföra olika författares syften, teoretiska perspektiv, frågeställningar, centrala begrepp, antaganden, källmaterial, resultat och implikationer - en förmåga som efterfrågas brett i arbetslivet.

För att det ska vara möjligt att höja kunskaps- och färdighetskraven på våra grundutbildningar måste vi bli bättre på att kommunicera vilka grundläggande kunskaper och färdigheter som vi förväntar oss att studenterna har när de lämnar gymnasiet. Vi måste förstärka dialogen med gymnasieskolorna runt om i landet och våga ställa krav på att gymnasieskolorna förbereder sina elever inför högre studier på bästa sätt.

I detta avseende spelar gymnasielektorerna, som är tänkta att genomsyra den nya gymnasieskolan, en central roll. Gymnasielektorn blir dels en naturlig kontaktperson på gymnasieskolorna, dels den naturliga bäraren av universitetens högre kunskaps- och färdighetskrav.

I Uppsala kommun genomförs exempelvis en satsning på att anställa fler disputerade forskare i gymnasieskolan. Satsningen berör även humanistiska och samhällsvetenskapliga ämnen, såsom filosofi, historia, statskunskap och nationalekonomi. I takt med att fler lektorer anställs i gymnasieskolorna kan eleverna förberedas bättre inför högre studier. Med vår modell får fler ungdomar chansen att förverkliga sina livsdrömmar.

MATHS ISACSON

Professor i ekonomisk historia, ordförande för Oxfordgruppen vid Uppsala universitet

CHRISTOPHER LAGERQVIST

Fil.dr och forskare i ekonomisk historia, Programchef och pedagogiskt ansvarig för The Oxford-Uppsala Programme